
FEMININITY, CONFLICT, AND COLLECTIVE MEMORY IN IOANA POSTELNICU'S *PLECAREA VLAȘINILOR*

Iulia GIUREA*

*Universitatea „Constantin Brâncuși” din Tg-Jiu

Abstract: *This article examines Ioana Postelnicu's Plecarea Vlașinilor as a complex narrative that intertwines historical reconstruction with psychological and ethical depth. It explores the author's shift from early "feminine writing" to a more objective, structurally coherent, and epic narrative form. Central to the analysis is the representation of femininity: characters such as Salomia, Istina, Vuța, and Marina articulate the tensions between patriarchal subordination and individual agency. Istina, in particular, functions as a symbolic and ethical counterpoint to Niculae Branga, her sacrificial death transforming her into a figure of collective memory and moral regeneration. The study argues that Postelnicu creates a balanced, polyphonic literary universe that reflects the full spectrum of communal and individual experience.*

Keywords: *patriarchy, femininity*

**Contact details
of the
author(s):** -

După o lungă perioadă de tăcere și de exil față de viața literară bucureșteană, Ioana Postelnicu – autoarea romanelor *Bogdana* și *Bezna* – inaugurează ceea ce ea însăși numește un veritabil „interval de aur” al creației: „Numesc astfel cei patru ani în care am scris ultimul meu roman, *Plecarea Vlașinilor*. Ideea acestui roman istoric s-a iscat în timpul războiului, în perioada în care am fost dispersată în satul în care m-am născut”¹

Originară din Poiana Sibiului, din satul Vlașini, scriitoarea alege acum calea evocării trecutului înaintașilor săi, surprinși într-un moment de maximă încordare istorică. Romanul „reînvie, printr-o amplă evocare cu caracter aproape monografic, evenimentele furtunoase și ciocnirile

---

¹ Ileana Corbea, Nicolae Florescu, *Biografii posibile*, I, 1973 în A. Sasu, Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri*, vol. II, Ed. Minerva, București, 1986, p.1109.

dramatice petrecute în viața satului de ciobani români, al cărui trecut zbuciumat și dramatic se confundă, până la un anumit punct, cu trecutul întregului nostru popor, nevoit să lupte fără răgaz pentru apărarea drepturilor sale [...]”². Într-un interviu acordat lui Dorin Tudoran, Postelnicu subliniază dimensiunea testamentară a romanului, considerându-l „o pagină-document a neamului meu, un fragment de pătimire a neamului din care mă trag”³.

În această etapă a creației, Ioana Postelnicu abandonează deliberat modelul scriiturii feminine pe care îl cultivase în primele sale romane, orientându-se către ceea ce E. Lovinescu definea drept trăsături literare „specific masculine”: obiectivitate, arhitectură narativă solidă și coerență epică. Prin această opțiune estetică, scriitoarea confirmă intuiția criticului care, încă de la primele apariții editoriale, remarcase în scrisul ei potențialul unei construcții epice de amploare și „talentul analitic [...] de natură larg epică”. Cu toate acestea, *Plecarea Vlașinilor* nu rupe în mod radical legătura cu proza anterioară, ci marchează, după cum s-a observat, „un punct de radicală cotitură artistică, ce nu exclude totuși o anumită continuitate de adâncime”⁴. Romanul se structurează pe două niveluri diegetice: în prim-plan se află conflictul de natură istorico-socială, în timp ce în plan secund se dezvoltă un conflict cu profunde implicații psihologice, configurat printr-o tehnică de tip introspectiv și prin ceea ce critica literară ar numi o „focalizare multiplă”. Această stratificare a planurilor narative ilustrează concepția autoarei despre artă, conform căreia „literatura concepe, ce-i drept, o lume imaginară, creată prin corectarea celei reale, prin adaptarea la real conform experienței artistului, dar în această lume esențialul rămâne viața, o viață care pentru a lăsa impresia de trăit, se cere imediat raportată la prezența umană”⁵.

În acest context, galeria de personaje a romanului reprezintă unul dintre punctele sale forte. Ioana Postelnicu le urmărește destinele cu o rigoare de arhitect al vieții omenești, plasându-le într-un veritabil joc de oglinzi narativ. Această tehnică permite cititorului să observe nu doar faptele, ci și modul în care acestea reverberează în conștiințele personajelor, adâncind conflictul psihologic și conturând un tablou polifonic al vieții comunității. Personajele trăiesc sub presiunea evenimentelor ce zguduie existența colectivă și, totodată, le determină transformarea interioară. Prin reacțiile lor la circumstanțele istorice și prin felul în care își negociază destinul, acestea capătă relief, se individualizează și dobândesc complexitate. În spatele acestei construcții epice se află o scriitoare capabilă să îmbine dimensiunea documentară a romanului cu una psihologică și axiologică, oferind nu doar o frescă a epocii, ci și o meditație asupra condiției umane.

Într-un interviu acordat în 1973, vorbind despre romanele dedicate Vlașinilor, Ioana Postelnicu își exprima opinia despre legătura dintre operă și scriitor. În viziunea sa, autorul „organizează în fiecare clipă a vieții lui acțiuni, situații, creează personajele, stă de vorbă cu ele, creionându-le viețile, lumea lor, individuală și colectivă”⁶. În romanul *Plecarea Vlașinilor* acest mod de a gândi este limpede. Autoarea își cunoaște atât de bine personajele încât este capabilă să le prezinte cititorului în lumina potrivită pentru evidențierea unor trăsături definitorii de caracter. Personajele sunt cu atât mai puternice cu cât ele reușesc să se desprindă din drama colectivității proiectată pe fundal. Într-adevăr, ele trăiesc odată cu cei mulți, suferă în același timp și la aceeași intensitate ororile asupririi străine, luptă pentru a-și păstra și proteja religia și rădăcinile, însă viața

² Gh. Achiței, în *Lupta de clasă*, nr.11, noiembrie 1964.

³ Dorin Tudoran, *Biografia debuturilor*, Ed. Junimea, Iași, 1978, p.257.

⁴ Ion Pop (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. 3, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2000, p.343.

⁵ Hertha Perez, *Ipostaze ale personajului în roman*, Ed. Junimea, Iași, 1979, p.191.

⁶ Herta Perez, *op.cit.*, p.191.

lor interioară este animată de dorințe și simțăminte diferite, de idealuri și aspirații neașteptate care îi individualizează și îi separă definitiv de tot ceea ce presupune colectivitatea.

La o primă lectură, atenția cititorului este inevitabil captată de cele două personaje masculine, conturate cu o remarcabilă forță de expresie și o precizie psihologică atent dozată. Totuși, în umbra acestora – sau, mai nuanțat spus, într-o relație de paralelism narativ cu ei – Ioana Postelnicu dezvoltă o galerie de figuri feminine care merită o analiză atentă. Salomia, Istina, Vuța și Marina sunt prezențe distincte, fiecare întruchipând o tipologie bine definită, reprezentând ipostaze diferite ale feminității transilvănene surprinse în vârtoarea istoriei. Dincolo de aceste portrete individuale, autoarea construiește și un veritabil personaj colectiv feminin, care prinde contur în momentele de maximă tensiune ale romanului și devine expresia solidarității și a rezistenței comunității.

Un aspect deosebit de relevant pentru structura romanului *Plecarea Vlașinilor* este raportul de subordonare în care aceste personaje feminine sunt plasate față de eroii principali. Salomia, Istina și Vuța pot fi considerate, în sensul cel mai propriu, „femeile lui Branga”, prima fiind chiar fiica sa. Relațiile lor nu se reduc însă la simple legături de rudenie, căci într-o măsură mai mare sau mai mică ele preiau, printr-un subtil mecanism de transmitere simbolică, trăsături definitorii ale capilor familiei lor. Pasiunea, ambiția, dârzenia și instinctualitatea se propagă în interiorul acestui mic univers feminin, creând un puternic efect de coeziune narativă.

Având în vedere aceste considerații, nu trebuie pierdut din vedere că Ioana Postelnicu plasează acțiunea romanului *Plecarea Vlașinilor* în secolul al XVIII-lea, epocă în care statutul social și cultural al femeii era profund limitat. După cum relevă istoriografia de specialitate, „în istoria românilor femeile au avut până în secolul al XIX-lea un loc marginal, atunci când nu au fost cu totul ignorate [...] ele au trăit în umbra bărbaților, menționate în cronici numai când se căsătoreau sau se «pristăveau», ori ca victime ale voinței masculine, care dispunea de destinul lor”⁷. Această observație se dovedește esențială pentru înțelegerea construcției personajului Salomia, care ilustrează cu pregnanță condiția feminină a epocii. Prin destinul ei literar, Ioana Postelnicu propune o reconstituire fidelă a tiparului arhetipal al femeilor din secolul al XVIII-lea, „tranzacționate în funcție de interesele politice sau de familie”. Determinările exterioare care îi definesc existența o transformă pe Salomia într-un veritabil exemplu de victimă a voinței paterne. Branga, figura patriarhală a romanului, îi trasează traiectoria biografică, hotărând în ultimă instanță destinul fiicei sale. Uciderea lui Ilarie reprezintă momentul de cotitură ce o condamnă pe Salomia la o „irevocabilă beznă a minții”, o formă de anulare a identității și de rupere definitivă de ordinea firească a vieții. Cu toate acestea, Salomia rămâne „sânge din sângele tatălui ei”, iar această moștenire simbolică devine sursa unei încăpățănate nesupunerii. Ea refuză să renunțe la iubirea pentru cel pe care Niculae nu îl acceptă și își asumă consecințele acestei rezistențe, chiar dacă aceasta îi accentuează tragismul destinului. Astfel, drama Salomiei se configurează ca rezultat al unei tensiuni între constrângerile patriarhale și libertatea individuală, între determinismul impus de voința paternă și nevoia de afirmare a propriei identități afective. Ioana Postelnicu nu se mulțumește doar să reproducă mecanic un destin feminin exemplar, ci propune o analiză subtilă a mecanismelor psihologice care duc la prăbușirea personajului. Rezultă o construcție narativă de mare coerență internă, în care conflictul exterior – cu miză socială și familială – este dublat de un conflict interior de profunzime, ce o transformă pe Salomia într-un personaj complex, capabil să concentreze, simbolic, drama unei întregi epoci.

Istina, pe de altă parte, se impune, fără îndoială, ca una dintre cele mai remarcabile construcții feminine ale romanului *Plecarea Vlașinilor*, fiind personajul care pătrunde cu cea mai mare profunzime în labirintul interior al lui Branga, în acele „cotloane întunecate” ale conștiinței sale

⁷ Sultana Craia, *Îngeri, demoni și muieri: O istorie a personajului feminin în literatura română*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1999, p. 9.

care rămân opace pentru ceilalți. În plan psihologic, Istina funcționează ca un instrument de revelație, decriptând motivațiile ascunse ale acestuia și oferind cititorului acces la o dimensiune profund umanizată a personajului masculin. Din această perspectivă, ea reprezintă una dintre cele mai atent individualizate figuri ale universului epic postelnician.

Crearea Istinei marchează, de altfel, o nouă reușită artistică a Ioanei Postelnicu, care reușește să ridice personajul feminin la aceeași complexitate structurală cu protagonistul masculin, Niculae Branga. Dacă în cazul acestuia critica literară a subliniat adesea forța de caracter, rigoarea morală și consistența traiectoriei existențiale, în Istina autoarea construiește un personaj complementar, capabil să îi reflecte și să îi contrabalanseze atitudinile și deciziile. Prin intermediul acestei construcții, Postelnicu atinge o simetrie narativă subtilă, în care figura masculină și cea feminină se oglindesc reciproc, configurând un diptic psihologic de mare rafinament.

Istina este plămădită din fibra arhetipală a feminității rurale românești, „puternice, deseori nesupuse, chiar dominatoare, cu caractere ferme, voluntare”⁸, ceea ce o plasează în descendența unei lungi tradiții de personaje feminine reziliente din literatura noastră. Ea devine, astfel, nu doar un simplu actor al intrigii, ci o veritabilă purtătoare de sensuri simbolice, condensând în destinul său conflictul dintre determinismul istoric și libertatea interioară. În economia romanului, Istina nu este doar o figură secundară, ci un nucleu generator de tensiuni dramatice și un catalizator al dezvoltărilor de ordin etic și afectiv. Prin crearea Istinei, Ioana Postelnicu demonstrează încă o dată capacitatea de a valorifica potențialul literaturii de introspecție, îmbinând observația etnografică, finețea analizei psihologice și construcția de tip monografic într-o sinteză narativă complexă. Istina devine astfel un simbol al feminității care, deși confruntată cu rigorile unei lumi dominate de autoritatea masculină, își păstrează verticalitatea morală și energia vitală, confirmând viziunea autoarei asupra femeii ca factor de echilibru și continuitate în universul comunității. A analiza personajul Istinei exclusiv prin prisma poveștii de dragoste în care este implicată și care culminează cu configurarea unui triumphi amoros ar reprezenta o reducere simplificatoare a complexității sale literare. Istina depășește statutul de femeie rănită în amorul propriu, care își dorește să-și recupereze bărbatul, și transcende rolul de simplă rivală a Vuței pentru inima și trupul lui Branga. A o privi doar în această lumină ar însemna, de fapt, a-i anula esența profundă și a-i diminua funcția în economia romanului. Ioana Postelnicu, construind un personaj masculin de o monumentalitate aproape tragică prin „monstruoșitatea” sa morală, simte nevoia de a-i oferi un contrapunct, o replică feminină egală în forță și substanță. Astfel, dincolo de legăturile afective și de lanțurile sentimentale care o leagă de Niculae Branga, Istina devine întruchiparea tuturor valorilor umane și etice de care acesta este fundamental lipsit: empatie, luciditate, capacitate de înțelegere și de reconciliere. În acest sens, personajul funcționează ca o instanță critică și morală în cadrul romanului, oferind un echilibru simbolic între impulsurile distructive ale protagonistului masculin și posibilitatea regenerării spirituale a comunității. Ioana Postelnicu subliniază aceste trăsături definitorii ale Istinei prin câteva scene de mare forță expresivă, care relevă nu doar consistența psihologică a personajului, ci și dimensiunea sa etică, transformând-o într-un veritabil reper axiologic al universului narativ.

Prin dispariția sa eroică, murind în timp ce apără drepturile neamului său, dând dovadă de onoare și curaj, Istina transcende definitiv categoria restrictivă a femeilor în care o fixase inițial povestea de dragoste. Personajul încetează a mai fi perceput ca simpla femeie îndrăgostită, „înveninată de trădare”, iar destinul său capătă o dimensiune simbolică, aproape mitică. Ea se înscrie în memoria colectivă a vlahinilor ca o muceniță ce s-a jertfit cu demnitate, fără a arăta o urmă de slăbiciune, pentru a-și proteja semenii, devenind astfel o figură paradigmatică a sacrificiului asumat. Această transfigurare a Istinei marchează un moment de cotitură în arhitectura romanului, căci

⁸ Sultana Craia, *op.cit.*, p. 50.

1/2025

conflictul erotic inițial își epuizează funcția narativă, iar opoziția Vuța–Istina care-l avea ca numitor comun pe Branga își pierde funcționalitatea.

În contrapondere, Vuța rămâne un personaj static, a cărui traiectorie existențială, deși aparent ascendentă prin îmbogățirea rapidă, nu produce o adevărată depășire a condiției originare. Dorința sa de recunoaștere socială rămâne neîmplinită. Nu primește recunoașterea satului așa cum își dorește. Din perspectivă axiologică, Vuța continuă să reprezinte tipologia femeii egoiste, dominată de instincte primare, a cărei ambiție nu se convertește în dezvoltare spirituală. Ea rămâne, în ultimă instanță, goală pe dinăuntru, ceea ce o așază în opoziție radicală față de Istina, a cărei jertfă conferă romanului un puternic sens etic și reorientează lectura de la conflictul sentimental la problematica demnității și a sacrificiului colectiv.

În mod incontestabil, figura care domină întregul roman este cea a lui Niculae Branga, însă aceasta nu epuizează complexitatea construcției epice. Portretele feminine schițate de Ioana Postelnicu, departe de a fi simple siluete secundare, constituie veritabile contrapuncte narrative ce nu trebuie nicidecum trecute cu vederea. Chiar dacă, în majoritatea cazurilor, personajele feminine se configurează în strânsă relație cu universul masculin și par să își capete contur prin raportare la bărbații romanului, fiecare dintre ele posedă o trăsătură distinctivă, un nucleu identitar propriu, menit să le confere consistență psihologică și ancorare în realitatea socială.

În contextul unui univers ficțional precum cel din *Plecarea Vlașinilor*, clocotind în focul conflictelor sociale și istorice, aceste siluete feminine devin esențiale pentru realizarea unei imagini de ansamblu complexe. Prin felul în care le construiește, le pune în mișcare și le face să funcționeze organic într-o lume arhaică, puternic marcată de preeminența masculină, Ioana Postelnicu reușește să creeze un univers narativ echilibrat, polifonic, care oglindește viața în toate dimensiunile sale – socială, afectivă, etică și metafizică. Această capacitate de a integra feminitatea ca element structural și nu doar decorativ conferă romanului o profunzime deosebită, transformându-l într-o frescă veritabilă a condiției umane.

1/2025

BIBLIOGRAFIE

- **Achiței, Gh.** „Recenzie.” *Lupta de clasă*, nr. 11 (noiembrie 1964).
- **Corbea, Ileana; Nicolae Florescu.** *Biografii posibile*, vol. I, 1973. În A. Sasu și Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri*, vol. II, 1109. București: Minerva, 1986.
- **Craia, Sultana.** *Îngeri, demoni și femei: O istorie a personajului feminin în literatura română*. București: Univers Enciclopedic, 1999.
- **Perez, Hertha.** *Ipostaze ale personajului în roman*. Iași: Junimea, 1979.
- **Pop, Ion** (coord.). *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. 3. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2000.
- **Tudoran, Dorin.** *Biografia debuturilor*. Iași: Junimea, 1978.